

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ЗАСОБАМИ ПЕДАГОГІЧНИХ СИТУАЦІЙ

У статті представлена оцінка впровадження технології формування професійної компетентності в навчальний процес.

Ключові слова: технологія, педагогічна ситуація, компетентність.

Постановка проблеми. Проведені попередні дослідження свідчать про недостатній рівень сформованості професійної компетентності майбутнього вчителя фізичної культури, який характеризується недостатнім рівнем його готовності до виконання навчально-виховних функцій в процесі майбутньої педагогічної діяльності, байдужістю до отримання високого рівня фахових знань, невисоким рівнем активності в ході педагогічної практики [6,7].

Відродження України як світової держави, становлення нової школи безумовно актуалізує проблему високої професійності особистості вчителя фізичної культури, зокрема, його фахової діяльності [1]. Адже саме від нього – його духовного багатства та педагогічної майстерності залежить здоров'я учнівської молоді, здоров'я нації та безпосередньо майбутнє суспільства [3].

Аналіз останніх досліджень джерел. Майбутнє України в значній мірі залежить від того, наскільки якісний навчально-виховний процес відбувається в стінах вищих навчальних закладів. Привабливість навчального закладу для молоді полягає в її гуманістичній спрямованості в сфері освіти, доступності отримання знань [4]. Від неї насамперед залежить і завтрашній рівень освіти населення та якість кваліфікованих працівників, вагомість потенціалу вчених та спеціалістів для наукомістких галузей.

Необхідною передумовою професійного самоствердження майбутнього вчителя фізичної культури стає розвиток його здатності до навчально-пізнавальної діяльності, самовдосконалення, самореалізації в ході педагогічної практики. Навчитись працювати самостійно, успішно виходити з різних педагогічних ситуацій без стресів та депресій, визначати свої можливості та задовольняти потреби можливо тільки в діяльності соціально прийнятній та особисто значимій, індивідуальній та спільній [2, 5].

Мета роботи полягає в проведенні апробації технологічного забезпечення процесу формування професійної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури засобами професійних ситуацій.

Результати дослідження. З метою подолання зазначених недоліків нами було проведено педагогічний експеримент в умовах навчання на факультеті фізичного виховання Чернігівського державного педагогічного університету, який передбачав розробку, впровадження та визначення ефективності технології формування професійної компетентності майбутнього вчителя фізичної культури шляхом застосування методу педагогічних ситуацій, спрямованої на стимулювання його професійно-педагогічної активності.

Особливі умови для реалізації та підвищення рівня професійної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури створюються в ході проходження педагогічної практики майбутніми вчителями фізичної культури в загальноосвітній школі. Саме протягом неї студенти мають можливість засвоювати основні елементи педагогічної техніки, методіку та організацію особистої професійної діяльності, використовувати особисті виховні можливості в процесі навчально-виховного процесу в школі, виконувати соціально значущі дії.

Реалізація професійної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури в ході педагогічної практики обумовлюється не тільки звичайним накопиченням кількості активних дій, а й переважно формуванням стійкої системи домінуючих мотивів, настанов та прагнень, які складають суб'єктивно-суспільну спрямованість його особистості.

Для забезпечення реалізації студентами професійної компетентності в ході педагогічної практики нами було розроблено систему різноманітних завдань та видів соціально значущої діяльності, які водночас сприятливо впливають на становлення їхньої професійної майстерності.

Ефективність керування реалізацією професійної компетентності студентів в ході педагогічної практики та її об'єктивне оцінювання здійснювалось нами за наступними визначеними основними напрямками: ступінь включення в управління учнівським колективом в ході навчально-виховного процесу; участь в організації та проведенні спортивно-масових заходів; виховання в школярів високих моральних якостей, притаманних високоосвіченому суспільству; виконання суспільних доручень; засвоєння та використання суспільно-політичних знань; ступінь участі в суспільно-політичних заходах.

Реалізація зазначених напрямків відбувалась через систему об'єктивних та суб'єктивних показників. Оцінювання відбувалось спочатку у студентському колективі, в якому колектив оцінював кожного студента окремо за всіма показниками. Другий етап оцінювання полягав у визначенні в ході педагогічної практики рівня професійної компетентності студентів досвідченими вчителями фізичної культури. На другому етапі створювалась картина професійної компетентності, яка характерна для академічної групи в цілому. Це дозволило нам визначити рівень професійної компетентності студентів в ході педагогічної практики та в майбутньому цілеспрямовано керувати навчально-виховним процесом на факультеті фізичного виховання, спрямованим на формування професійної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури.

Враховуючи дидактичні принципи системності, поступовості та неперервності експериментальна технологія формування професійної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури передбачала три взаємопов'язані етапи:

1. Формування у студентів усвідомленої позитивної мотивації до розвитку особистої професійної компетентності та її значення в майбутній професійній діяльності;
2. Формування складових частин професійної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури в процесі навчання на факультеті фізичного виховання;
3. Формування професійної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури як цілісного стану готовності до професійної діяльності.

Відповідно до завдань педагогічного експерименту на кожному етапі вирішувались свої специфічні завдання, яким відповідали конкретні засоби, методи та форми навчання.

Для визначення ефективності запропонованої технології формування професійної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури нами було проведено педагогічний експеримент на базі факультету фізичного виховання Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка та загальноосвітніх шкіл м. Чернігова.

Дослідження рівня сформованості професійної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури відбувалось в ході проходження студентами педагогічної практики в загальноосвітній школі.

Опрацювання результатів, отриманих в ході констатуючого етапу експерименту показало приблизно однаковий рівень професійної компетентності в контрольній та експериментальній групах.

Оцінюючи рівень сформованості професійної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури нами були розглянуті наступні показники діяльності майбутніх вчителів фізичної культури під час педагогічної практики: кількість організованих та проведених спортивно-масових та виховних заходів (а, б); рівень участі студентів в організації та проведенні цих заходів (в); кількість методичних, організаційних, спортивних, виховних ініціатив та пропозицій запропонованих студентами; рівень участі студентів у впровадженні ініціатив та пропозицій (г); рівень активності студентів у проведенні уроків фізичної культури (д); рівень участі студентів в організації та проведенні загальношкільних чи інших заходів (е); рівень методичної та організаційної підготовки студентів до проведення уроків (ж); рівень участі студентів у підготовці та проведенні уроків учителем фізичної культури (з).

Оцінка рівня професійної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури виставлялась методистами-керівниками педагогічної практики та досвідченими вчителями фізичної культури, за якими були закріплені студенти на час проходження педагогічної практики.

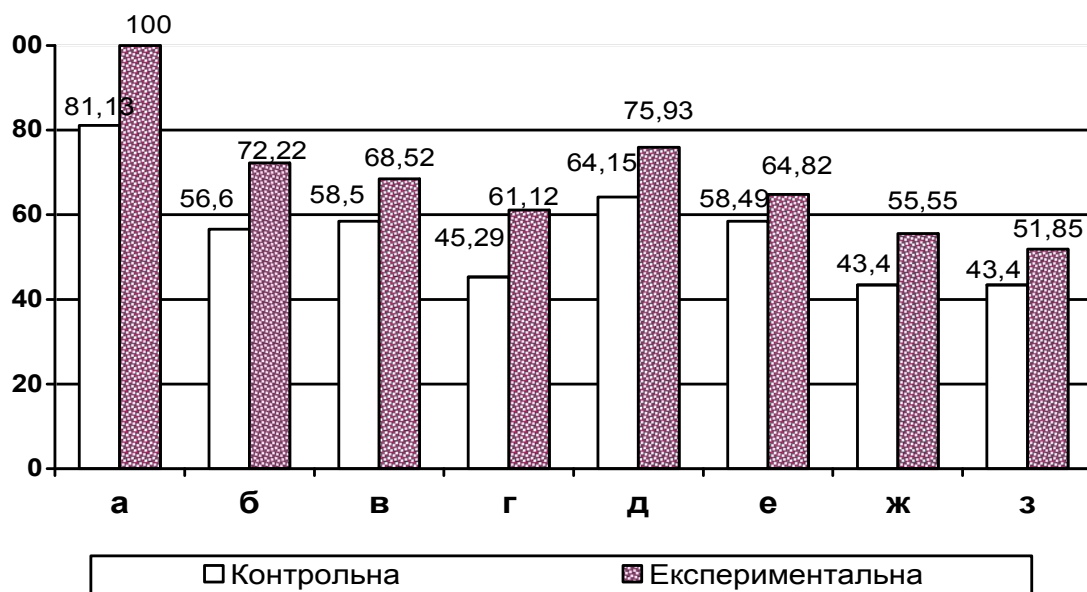

Рис. 1. Показники прояву високого рівня активності студентів в ході педагогічного експерименту

Як бачимо з рис. 1 експериментальна технологія характеризується підвищенням рівня професійно-педагогічної активності студентів експериментальної групи в порівнянні зі студентами контрольної групи в умовах педагогічної практики в загальноосвітніх школах. Це пояснюється тим, що саме під час педагогічної практики якнайширше створюються умови для реалізації професійної компетентності, дозволяючи визначити її рівні сформованості та особливе місце у процесі фахової діяльності.

Аналіз результатів впровадження експериментальної технології в навчальний процес на факультеті фізичного виховання дозволив нам встановити, що показник високого рівня компетентності студентів експериментальної групи в середньому на 12,43% виявився вище ніж у студентів контрольної групи.

Узагальнені показники розвитку професійної компетентності студентів контрольної та експериментальної груп подані в таблиці 1.

Таблиця 1

Динаміка рівневого розвитку компетентності студентів (у %)

№	Рівні	Групи		Різниця	
		Контрольна	Експериментальна		
1	Високий	КЕ	13,84	12,66	-1,18
		ФЕ	52,20	62,96	10,76
		ПР	38,36	50,30	11,94
2	Середній	КЕ	50,00	50,61	0,61
		ФЕ	11,02%	33,96	-2,51
		ПР	-13,53	-16,65	-3,12
3	Низький	КЕ	25,47	28,09	2,62
		ФЕ	11,02	3,08	-7,94
		ПР	-14,45	-25,01	-10,56
4	Нульовий	КЕ	10,69	8,64	-2,05
		ФЕ	0,31	0	-0,31
		ПР	-10,38	-8,64	1,74

КЕ – констатуючий, ФЕ – формуючий експерименти, ПР – приріст.

Так, в експериментальній групі високий рівень розвитку професійної компетентності відзначено у 62,96% студентів проти 52,20% у контрольній. Середній – 33,96% в експериментальній проти 36,47% в контрольній. Зменшилася на кількість студентів з низьким рівнем розвитку професійної компетентності в експериментальній групі – 3,08% порівняно з контрольною – 11,02%. В експериментальній групі студентів з нульовим рівнем не встановлено, проте в контрольній групі кількість зменшилась до 0,31%.

За даними таблиці простежується позитивна динаміка розвитку професійної компетентності учасників експерименту. Так, приріст студентів з високим рівнем у контрольній групі складає 38,36%, а в експериментальній – 50,30%. На середньому рівні встановлені такі показники: у контрольній групі встановлено зниження кількості студентів на 13,53%, експериментальній групі зниження на 16,65%. На низькому рівні в контрольній групі виявлено зниження на 14,45%. Водночас в експериментальній групі кількість студентів зменшилася на 25,01%. На нульовому рівні в контрольній групі встановлено зниження на 10,38%. В експериментальній групі зменшення відбулось на 8,64%. Як бачимо з таблиці зменшення кількості студентів середнього низького та нульового рівнів відбулось відповідно до підвищення рівнів вищого порядку відповідно.

Таким чином, у процесі педагогічного експерименту нами було встановлено, що запропонована нами технологія формування професійної компетентності дозволила на більш високому рівні підготувати випускників факультету фізичного виховання до майбутньої педагогічної діяльності відповідно до вимог сучасного суспільства.

Висновки:

- процес фахової підготовки майбутніх вчителів фізичної культури на основі застосування методу педагогічних ситуацій є важливою науковою та педагогічною проблемою;
- застосування запропонованої нами експериментальної технології формування професійної компетентності майбутнього вчителя засобами професійної компетентності засвідчило її ефективність;
- широке впровадження методу педагогічних ситуацій в навчальний процес на факультетах фізичного виховання дозволяє значно підвищити рівень фахової підготовки майбутніх вчителів фізичної культури.

Перспективи подальших досліджень передбачають розширення кола навчальних дисциплін при формуванні професійної компетентності майбутнього вчителя фізичної культури засобами педагогічних ситуацій.

Література

1. Бобрівський В. Проблеми психолого-педагогічної підготовки вчителя до роботи в сучасній школі / В. Бобрівський // Рідна школа. – 2002. – №3. – С. 22-26.
2. Ведёрникова Л. В. Формирование ценностных установок студентов на творческую самореализацию / В. В. Ведёрникова // Педагогика. – 2003. – №8. – С.47-53.
3. Національна Доктрина розвитку освіти в Україні // Освіта України. – 2002. – № 33. – С. 4-6.
4. Петунин О. В. Теоретические основы подготовки студентов к профессиональной деятельности учителя физической культуры : автореф. дис. на соискание учён. степени д-ра пед. наук : спец. 13.00.04 „Теория и методика физического воспитания” / О. В. Петунин. – Санкт-Петербург, 1996. – 48 с.
5. Сметанський М. Шляхи удосконалення педагогічної підготовки майбутніх учителів / М. Сметанський // Шлях освіти. – 2002. – №4. – С. 36-39.
6. Черняков В. В. Активність майбутнього вчителя фізичної культури в умовах педагогічної практики / В. В. Черняков // Фізична культура, спорт та здоров'я нації / Збірник наукових праць. – Вінниця, 2006. – Вип. 6. – С. 363-367.
7. Черняков В. В. Передумови формування соціально-педагогічної активності майбутнього вчителя фізичної культури / В. В. Черняков // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: зб. наук. пр. за ред. Єрмакова С.С. – Харків: ХДАДМ (XXII), 2005. – №1. – С. 66-71.

Черняков В.В.

**ЭФФЕКТИВНОСТЬ ПРИМЕНЕНИЯ ТЕХНОЛОГИИ ФОРМИРОВАНИЯ
ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ
ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ СРЕДСТВАМИ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ СИТУАЦИЙ**

В статье представлена оценка внедрения технологии формирования профессиональной компетентности в учебный процесс.

Ключевые слова: технология, педагогическая ситуация, компетентность.

Chernyakov V.V.

**EFFICIENCY OF APPLICATION OF TECHNOLOGY OF FORMATION
OF PROFESSIONAL COMPETENCE THE FUTURE TEACHER
OF PHYSICAL CULTURE MEANS OF PEDAGOGICAL SITUATIONS**

In article the estimation of introduction of technology of formation of professional competence is presented to educational process.

Keywords: technology, pedagogical situations, competence.

Надійшла до редакції 29.08.2009 р.

УДК 371.134

Черняков В.В.

**ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ**

У статті представлені основи технології формування професійної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури засобами педагогічних ситуацій.

Ключові слова: компетентність, технологія, педагогічні ситуації.

Постановка проблеми. Сучасна система вищої педагогічної освіти покликана готувати висококваліфіковані педагогічні кадри, котрі здатні вирішувати поставлені перед ними навчально-виховні завдання. Значною мірою становлення професійної компетентності майбутнього вчителя фізичної культури відбувається у педагогічному вузі.

Саме тому в умовах ринкових відносин значно актуалізується проблема підготовки високопрофесійних фахівців з фізичного виховання. Це значно підвищує вимоги до освітньо-виховного процесу у вузі та рівня професійної підготовки його випускників [6]. А формування професійної компетентності слід вважати стратегічним завданням їхньої фахової підготовки.

Аналіз літературних джерел. Соціальні та політичні процеси, які відбуваються в сучасному українському суспільстві засвідчують, що чим швидше воно просувається шляхом науково-технічного прогресу, поліпшуючи добробут громадян, тим вагоміше постає питання формування духовного, психічного і фізичного здоров'я особистості майбутнього педагога, зокрема, вчителя фізичної культури [4, 5].

Зміст навчального процесу спрямованого на формування професійної компетентності майбутнього вчителя фізичної культури являє собою систему знань, умінь та досвіду.